

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3. Vtrum in Christo fuerit fides.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

probatur, quia quando aliquod principium est perfectius, tanto magis imprimit suos effectus.

¶ Nota hic circa sensum conclusionis, quod inferius explicandum restat, quo modo cum hoc, quod Christus habuit omnes virtutes, stat quod non habuerit uirtutem fidei, nec spei. Et stat reolutio in hoc, quod Christus ha-

olo. ord. l. i. ex Cassiodoro.

F. 1. q. 1. o. a. 3. & 13.

buit oēs virtutes non ponentes ex sui rōne defectum aliquem in anima Christi, qui si mulerat viator & cōprehensor. Cetera huius rationis discussa sunt superius, quā de gratia tractatum est.

¶ In responsione ad secundum eiusdem articuli habes ab Auctore solutionem illius questionis. An virtus heroica differat specie a virtute communiter dicta. hinc enim aperte habes pariter negatiuam, dum dicitur, quod nō differt nisi secundū perfectiorē modum. Est ergo excellentia heroica in modo, non in formali differentia. Et hoc Auctor, quia si probat ex simili apud Plotinum. Vbi patet non esse differentiam formalem, sed maioris, & minoris perfectionis tantum. Et consonat rationi fugienti ad insar naturae pluralitatis, ubi vniū sufficit. Constat enim quod ad actum fortitudinis, quantumcumque celsum sufficit fortitudinis latitudo: sicut in naturalibus videmus, quod ad quantumcumque illuminationis actum sufficit latitudo luminis, & ad actum frigeactionis, latitudo frigoris, & sic de alijs.

¶ In responsione ad tertium aduerte, quod in virtutibus, quae sunt passionum moderatiuae (vt sunt istae, de quibus est sermo hic) duo inueniri possunt. Primum est intus in anima, & hoc est interior dispositio appetitus humani, vt sic sit dispositus, ne abduci possit a secto propter passiones, & hoc est simpliciter necessarium haberi per virtutem. Et quod ad hoc omnes morales virtutes moderatiuae passionum optime saluantur in Christo, dum animus sic habituat intus habuit, tam circa diuitias, quam circa venerea, vt penitus abiicerit illa se, secundum rectam rationem, & ideo summe in eo commedatur, & liberalitas & magnificencia, & temperantia. Secundum est quod ad actus exercitium, & sic non oportet Christum omnis virtutis proprio actu exteriori vti: quoniam numquam fuit tempus, quo conueniens esset

voluntas eius, dicit gl. * Hic ostenditur Christus plenus oī bono: sed bona qualitas mētis est virtus, ergo Christus fuit plenus omni virtute.

RESPON. Dicendum, quod sicut in 2. parte dictum est, sicut gratia respicit essentiam animae, ita virtus respicit potentiam eius. Vnde oportet, quod sicut potentiae animae deriuantur ab eius essentia, ita virtutes sint quaedam deriuationes gratiae. Quāto autem aliquod principium est perfectius, tanto magis imprimit suos effectus. Vnde cum gratia Christi fuerit perfectissima, consequens est quod ex ipsa processerint virtutes ad perficiendum singulas potentias animae, quantum ad omnes animae actus: & ita Christus habuit omnes virtutes.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod gratia sufficit homini, quantum ad omnia, quibus ordinatur ad beatitudinē: horum tamen quaedam perficit gratia immediate per seipsam, sicut gratia facere Deo, & alia huiusmodi, quaedam autem mediantibus virtutibus, quae ex gratia procedunt.

AD SECUNDUM dicendum, quod habitus ille heroicus, uel diuinus, non differt a virtute cōter dicta, nisi solum perfectiorē modū, in quantum. s. alijs est dispositus ad bonū quodā altiori modo, quod cōter omnibus competat. Vnde per hoc non ostenditur, quod Christus nō habuerit uirtutes, sed quod habuerit eas perfectissime ultra cōtem modum: sicut etiam Plotinus posuit quendam sublimē modū virtutū, quas esse dixit animi purgati.

AD TERTIUM dicendum, quod liberalitas & magnificencia commendantur circa diuitias, in quantum aliquis nō tantum appetit diuitias, quod velit eas retinere, praetermittēdo id quod fieri oportet. Ille autem minime diuitias appetit, qui penitus eas cōtemnit, & abiicit pro perfectionis amore. Et ideo in hoc ipso, quod Christus omnes diuitias contempsit. ostēdit in se summū gradum liberalitatis & magnificētia, licet etiā liberalitatis actum exercuerit, sicut quod sibi conueniens erat, faciēdo pauperibus erogari, quae sibi dabantur. Vnde cum dominus Iudaei

personae suae, quod uideretur omnibus, sed aliquibus tantum. Numquam enim fuit tempus utendi magnificencia, quae est circa magnos sumptus, quia numquam fuit conueniens, ut esset diues, & haberet unde magnos sumptus faceret, qui quum esset dominus omnium factus est egenus propter nos. Et ideo in litera actus liberalitatis dicitur uisus, non autem actus magnificencia.

¶ In eadem responsione ad tertium articulum, quod caute Auctor loquitur negando in Christo continentiam, dicitur limitat continentiam rationem ad Aristoteli, uisum. nam sumendo continentiam nomen & rationem communiōri usui, nihil prohibet Christum continentem appellare.

¶ Super quatuor septimo articulo tertio. Titulus tertii articuli clarus est de fide, quae est uirtus theologica, inquirens, an fuerit in Christo.

¶ In corpore articuli unica est conclusio responsiua quaestio- negatiuae. In Christo non potuit esse fides. Probatur, Obiectum fidei est res diuina non uisa, ergo exclusio, quod res diuina sit non uisa, non remaneat ratio fidei, ergo in Christo non potuit esse fides. Antecedens ex priori patet lib. Prima conclusio probatur, quia habitus uirtutis recipit speciem ab obiecto, sicut etiam quilibet alius habitus. Secunda uero consequentia probatur, quia Christus ab instanti suae conceptionis plene uidit Deum per essentiam.

ARTICVLVS III. Vtrum in Christo fuerit fides.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod in Christo fuerit fides. Fides enim est nobilior uirtus, quam uirtutes morales, puta temperantia, & liberalitas. Huiusmodi autem uirtutes fuerunt in Christo, ut dictum est. Multo ergo magis fuit in eo fides.

¶ 2. Prae. Christus non docuit uirtutes, quas ipse non habuit, secundum illud Act. 1. Cepit facere, & docere: sed de Christo dicit Hebr. 12. quod est auctor & consumator fidei, ergo in eo maxime fuit fides. ¶ 3. Prae. Qui quid est imperfectio nis, excluditur a beatis: sed in beatis est fides: nam super illud Roman. 1. Iustitia Dei reuelatur in eo ex fide in fidem, dicit glossa, de fide uerborum & spei in fidem rerum, & speciei. ergo uidetur quod etiam in Christo fuerit fides, cum nihil imperfectio nis importet.

SED CONTRA est, quod dicitur K Hebr. 11. quod fides est argumentum non apparentium: sed Christo nihil fuit non apprens, secundum illud, quod dixit ei Petrus, Io. ult. Tu omnia nosti. ergo in Christo non fuit fides.

RESPON. dicendum, quod sicut in Secunda parte dictum est, defuerit illius materia, circa quam. s. res diuina non apprens, sicut fuit in eo magnificencia, quae illius defuerit materia circa quam? Ad hoc dicitur, quod quamuis materia, circa quam uertatur uirtus & obiectum coincidere inueniantur, alia tamen est ratio formalis obiecti, & alia ratio proprii materiae. Et ideo si deficiat aliquod sub ratione

ratione materiae, non propterea oportet deficere habitum, sed si deficit sub ratione formalis obiecti, oportet habitum illius rationem formalem deficere. Et si impossibile fuit, & est obiectum aliquod formaliter loci habere respectu alicuius, impossibile quodque est, & fuit in illo locum habere habitum illum. In proposito autem totum oppositum inuenitur respectu magnificientiae & fidei, quia respectu fidei, res, quae sunt materia, quae creduntur, inueniuntur apud intellectum Christi, ut trinitas, &c. sed non sub illa ratione formalis qua creduntur, quia non ut non uideat, quia huiusmodi ratio formalis ponit imperfectionem in Christo anima, & ideo nec fuit, nec esse potuit in Christo habitus fidei.

obiectum fidei est res diuina non uisa. Habitus autem uirtutis sicut & quilibet alius recipit speciem ab obiecto. Et ideo exclusio, quod res diuina sit non uisa, excluditur ratio fidei. Christus autem a primo instanti fuit conceptionis plene uisitatus Deum per essentiam, ut infra dicitur. * Unde in eo fides esse non potuit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod fides est nobilior uirtus uirtutibus moralibus, quia est circa nobiliorem materiam: sed tamen importat quandam defectum in comparatione ad illam materiam, qui defectus in Christo non fuit. Et ideo non potuit in eo esse fides, licet fuerint in eo uirtutes morales quae in sui ratione huiusmodi defectum non important per comparationem ad suas materias.

AD SECUNDVM dicendum, quod meritum fidei consistit in hoc, quod homo ex obedientia Dei assentit illis, quae non uidet, secundum illud Rom. I. Ad obedientiam fidei in oibus gentibus pronomine eius. Obedientiam autem ad Deum plenissime habuit Christus, secundum Phil. secundo. Factus est obediens usque ad mortem, Et sic nihil ad meritum pertinens docuit, quod ipse excellentius non impleteret.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut glossa ibidem dicit, * fides proprie est, quae creduntur quae non uidentur: sed fides, quae est rerum uisuarum, improprie dicitur, & secundum quaedam similitudinem, quantum ad certitudinem, aut firmitatem adhesionis.

Super quaestiones septima articulum quartum.

TITULUS clarus, de spe, quae est uirtus theologica quaerens. In corpore arduo sunt, primo, respondetur quaesito negatiue, scilicet in Christo non fuit spes, secundo, ponitur differentia inter defectum fidei & defectum spei in Christo, quum ad hoc, quod fides nullo modo fuit in Christo, spes autem quantum ad secundario sperata, in Christo fuit. Primum probatur sic. Spes est de Deo non habito ut obiecto, ergo in Christo non fuit spes. Antecedens probatur quo ad duo, scilicet quod spes sit de non habito ut obiecto, & quod sit de Deo non habito ut obiecto.

Primum probatur ex proportionalitate fidei in assentiendo, & spei in expectando. Secundum et probatur ex conuenientia theologiarum uirtutum, quae omnes sunt de Deo ut obiecto. Consequenter aut probatur, quia Christus ab initio conceptionis suae plene fruitionem diuinam habuit. Differentia autem secundo loco proposita inter fidem & spei in Christo declarat, ponendo primo conuenientiam extensionis fidei & spei, quia, utraque est de solo Deo ut obiecto, & extendit ad alia a Deo secundario, & subiungendo deinde differentiam cum sua ratione, quod fides nec quantum

ad principale creditum, nec quantum ad secundario credita, locum habet in Christo, quia hoc poneret imperfectionem cognitionis in anima Christi. Spes autem quantum ad secundario tantum sperata in Christo locum habuit, quia non omnia sperata habebat actu a principio, ut patet, de immortalitate corporis, & eiusdem gloria, quibus tamen carere nullam imperfectionem posuit in anima Christi: sed spectat ad alsum primum defectuum corporalium, quos dispensatiue ob imensam suam misericordiam pro nobis assumpsit.

ARTICVLVS IIII.

Utrum in Christo fuerit spes.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod in Christo fuerit spes. Dicitur enim in Psal. 30. ex persona Christi, In te domine speraui: sed uirtus spei est, quae homo sperat in Deum. Ergo uirtus spei fuit in Christo.

¶ 2. Præter. Spes est expectatio futurae beatitudinis, ut in 2. parte habitum est: sed Christus aliquid expectabat ad beatitudinem pertinentem, uidelicet gloriam corporis, ergo uidetur quod in eo fuerit spes.

¶ 3. Præter. Vnusquisque potest sperare illud quod ad eius perfectionem pertinet, si sit futurum: sed aliquid erat futurum quod ad perfectionem Christi pertinet, secundum illud Eph. 4. Ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in edificationem corporis Christi, ergo uidetur, quod Christo conturbet habere sperem.

SED CONTRA est quod dicitur Roma. octauo. Quod uidet quis, quid sperat? Et sic patet, quod sicut fides est de non uisus, ira & spes: sed fides non fuit in Christo, sicut dictum est. * ergo nec spes.

RESPON. Dicendum, quod sicut de ratione fidei est, quod aliquis assentiat his, quae non uidet, ita de ratione spei est quod aliquis expectet id quod nondum habet. Et sicut fides, in quantum est uirtus theologica, non est de quocumque non uiso, sed solum de Deo,

logica quae est spes. Et quod non sit actus theologicus, apparet, quia deficiente ratione formalis obiecti theologici, deficit quoque actus theologicus: sed constat hic deesse rationem formalem obiecti theologici, quia non est hic Deus non habitus, ergo actus sperandi gloriam corporis, non est actus theologicus: par siquidem ratio est actus & habitus, quo ad specificari ex ratione formalis obiecti, ita quod cessante ratione obiecti, cessat specificatio tam habitus, quam actus ex obiecto.

¶ Ad primum horum dicitur, quod in Christo nullus fuit habitus spei respectu secundario speratorum, quia nullus habitus infulsus fuit in ipso, quin similis fuerit in hominibus sanctis, uel uia toribus, quum constet quod etiam habitus gratiae capitalis sit secundum essentiam idem, quod habitus gratiae (ut infra patebit) certum est autem, in nominibus non esse talem habitum spei diuersum a spe uirtute theologica, igitur nec in Christo fuit huiusmodi habitus.

¶ Et quum obicitur, quod actus spei in Christo fuisse imperfectus sine habitu, negatur. Et ad probationem, Omnis actus natus informari habitu, est sine habitu imperfectus, respondetur dupliciter, & utroque modo bene. Primo, quod ista propositio non est uera in actu, non omnino eiusdem rationis, qualis est actus spei in Christo. Nam actus, quo speratur immortalitas & gloria corporis, non est omnino eiusdem rationis ex parte obiecti in nobis & Christo, quia in nobis habet rationem ardui gloria illa, in Christo autem non. Et ratio est, quia habenti gloriam animam gloria

Infr. ar. 6. ad 1. & ar. 1. ad 2. & ar. 9. ad 1. & 1. 2. q. 65. ar. 5. ad 3. & 2. 2. q. 18. ar. 2. ad 1. & 3. diff. 26. q. 2. ar. 5. q. 1. & diff. 36. ar. 2. ad 3. 2. 2. q. 17. ar. 5. ad 3.

Art. praeced.

Au in li. 1. q. 2. Buang. q. 3. in prin. co. 4. Dicos. Gl. erit.